

Η εξέλιξη της λαϊκής αστικής μουσικής και η άνθιση του ρεμπέτικου μέσα από τη συγκρότηση των εργατικών και προσφυγικών γειτονιών στο Μεσοπόλεμο. Το παράδειγμα του Πειραιά.

Στο Μεσοπόλεμο, το λιμάνι του Πειραιά αποτελούσε –μεταξύ άλλων– τον κύριο πόλο των μεταναστευτικών και προσφυγικών ρευμάτων και υποδέχτηκε μεγάλο αριθμό προσφύγων από τη Μικρά Ασία μετά τη βίαιη ανταλλαγή πληθυσμών στα Βαλκάνια, που ακολούθησε τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις γειτονιές όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες άνθισε ένα χαρακτηριστικό μουσικό είδος, το ρεμπέτικο, μεικτό ιδίωμα μεταξύ Ανατολής και Δύσης, το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη λαϊκή πολιτισμική ταυτότητα, παρά τις κατασταλτικές πρακτικές και την περιθωριοποίηση που το πλήττουν από τις αρχές του. Η εγκατάσταση των προσφύγων συμβάλλει καταλυτικά στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στον Πειραιά και την Ελλάδα συνολικά και αποτελεί σημείο καμπής στη διαδικασία εθνικής συγκρότησης υπό ένα ομοιογενές πολιτισμικό πλαίσιο δυτικοευρωπαϊκού τύπου, που περιθωριοποιεί οτιδήποτε αποκλίνει.

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τις διαλεκτικές σχέσεις ανάμεσα στη μουσική, το χώρο, την κοινωνική και πολιτική ζωή, τις σχέσεις παραγωγής, την εθνική συγκρότηση, τις πολιτισμικές ταυτότητες, στις εργατικές και προσφυγικές γειτονιές του Πειραιά κατά το Μεσοπόλεμο, όπου το ρεμπέτικο θεωρείται ότι αντικατοπτρίζει την καθημερινότητα. Στόχος είναι μια χωροκοινωνική ερμηνεία του ρεμπέτικου, δηλαδή η σύνδεση ανάμεσα στην εξέλιξη της αστικής λαϊκής μουσικής παράδοσης και των χώρων στους οποίους ευδοκίμησε, βασικά χαρακτηριστικά των οποίων αποτελούν η εγγύτητα σε βιομηχανική ζώνη, η κατοίκησή τους από μέρος της εργατικής τάξης, ο εποικισμός τους από Μικρασιάτες πρόσφυγες και η γειτνίασή τους με τη λιμενική ζώνη.

Το ρεμπέτικο στις μέρες μας γνωρίζει μια νέου τύπου «άνθιση» καθώς οι συνθήκες μαζικής διασκέδασης αλλάζουν στα χρόνια της κρίσης. Παρατηρούμε έναν πολιτισμικό «επαναπροσδιορισμό» μέσα από την προσέγγιση του παρελθόντος. Το 1923, η συνθήκη της Λωζάννης υποχρέωσε σε μετανάστευση έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων, προκαλώντας τεράστιες πληθυσμιακές και εθνοτικές ανακατατάξεις. Η ίδια γεωγραφική περιοχή σήμερα υποδέχεται έναν μεγάλο αριθμό προσφύγων. Η επιστημονική θεώρηση των πολλαπλών πολιτισμικών ταυτοτήτων, όχι σαν «βαρύ φορτίο, αλλά σαν κόσμημα», φαίνεται απαραίτητη και επίκαιρη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΟΥΡΓΟΥ ΥΔ ΕΜΠ / Paris 1-Panthéon Sorbonne, Υπότροφος Ιδρύματος Ευγενίδου, Αρχιτέκτων Μηχανικός